

blant als alludits a l'article GUERRA i encara millor a RUECA del DCEC/DECH.

No és versemblant, en aquestes condicions, partir del francic o del burgundi, com voldrien Baist i M-Lübke (Jud va anorrecar tots els exs. que Gamillscheg creia trobar de manlleus-burgundis, dialecte germànic massa minoritari i sense prestigi entre els gallo-romans); i molt menys encara del gòtic (com proposa Gamillscheg, *Rom. Germ.* 1, 378; *RFE* xix, 231), entre altres raons perquè a *zālōn* correspondria **ṛĕlōn*, segons les lleis fonètiques del gòtic (i fóra temerari postular un gòt. **ṛĕlōn* amb vocalisme divergent i sense precedents ni paral·lels).

En revela gran antiguitat en el centre d'Espanya l'aparició d'un derivat seu en la ploma del cordovès Samsó (Samsó), c. 870: «labii illius asperitatem et sermonis dumeta recusantes *attalare*» (*Apologeticon* II, vii, § 5); amb el qual escau comparar el cast. ant i cl. *atar*, documentat en el S. xv en la *Crònica* d'Alvaro de Luna (*DHiAcEsp.*) i freqüent en el S. xvi i en altres clàssics: «a vezes el gorgojo *atala* y gasta / grande montón de trigo», Fr. Luis de León (*Geòrg.*, lli. 1). No estrany del tot a la nostra llengua, on el *DAG.* registra *atar* «talar, exterminar (hablando de la caza)» com a propi d'Eivissa, i Escrig (1851) un val. *atar* «hacer tala muy corta de los árboles», «destruir, arruinar o quemar» (no *CRos*, *FebrCard.*, *DAmen.* ni *PDPF*).

Això acaba de comprovar que no es tracta de cap mot francic ni burgundi, propagat des de França, sinó d'una romanalla del llatí vulgar, preservada en les llengües romàniques del SO., gràcies al caràcter arcaïtzant del lèxic hispano-pirenaic, i perduda en les altres llengües de la Romània.

DERIV.: *Talada*. *Talador*. *Talassi* (hapax de 1462, *CoDoACA* xxii, 328) creat sobre semi-llatinismes del tipus de *degollaci*, *passi*, cast. ant. *cansacio*, cat. *pre-faci*, *apariçi*, en arag. *estropicio* etc., val. *desficiaci*, cat. general *desfici*. *Talerada?* *Retala*. *Atalar* (supra).

1 Llevat dels dialectes citats del SE., i potser un fr. ant. *taler* esporàdic.

Talaranya, V. *teranyina* (TELA) *Talassi*, V. *talar*

TALASSO-, forma prefixada del gr. *θάλασσα* 'mar': *talassoteràpia*, *talassofòbia*, *talassografia*. I l'adjectiu *talàssic*. □ 1.ª doc.: *DFA*.

Recordo *talassocràcia* 'organització estatal fundada en el domini de la mar', usat per Bosch Gimpera, Carles Riba i Nicolau d'Olwer.

Talat, V. *tara* i *talar*

TALC, de l'àr. *talq*, que ha designat l'amiant, la mica, el guix i altres minerals semblants. □ 1.ª doc.: *talc*, *FebrCard.*, princ. S. xix; Lab. 1840 (*talco*).

Per a documentació de l'etímon àrab i de les formes europees, veg. Dozy, *Gloss.*, 347, i *Suppl.* II, 57a; Devic, p. 54a; i DCEC/DECH. En àrab ja es troba en diccs. clàssics i en Abenalbeitar († 1248). És falsa l'etimologia que relacionava amb l'al. *talg*, el qual no

més significa 'sèu'.

DERIV.: *Talcós*. *Talquita* o *talcita*.

TALECA, de l'àr. *talīqa* 'sac, bossa, sarró', derivat de l'àr. *ʿāliq* 'penjar, estar penjant d'algun lloc'. □ 1.ª doc.: c. 1390.

En el dicc. de rims d'Aversó va rimant amb nou mots en *e* oberta (escrits, com acostuma, amb *ch*: *pecha*, *bavecha*, *albudecha*, noms propis com *Arbecha* etc.), § 167. Aviat també en diccs. proveïts de definició: «llegums --- lo sac o *taleca*: culeus, saccus, follis; saquet per llegum ---», OPou (*TbPu*). I en autors que usen vocabulari meridional, o ben coneguts com a valencians: «Devets fer que la vostra *talequa* romangua hun poch buyda; è trameteu, de ça e de lla, a pobres, e guanyareu paradís», StVicentF (*Quar.*, a. 1413, 4.106); «--- foren en vista de Rodes, molt prop --- mas Tirant manà al timoner --- que donassen la proa en terra, endret de la ciutat, en un arenal ---. Com los de terra saberen que lo capità --- portava la nau carregada de forment per socórrer la ciutat, anaren-ho a dir al Mestre, lo qual --- devallà del castell ab tots los cavallers, e los hòmens de la ciutat, ab *taleques*, entraven dins la nau per traure forment, e posaven-lo en botigues», JoMartorell (lliçó comprovada en la pri., § 104, *talegues* err. tip. Ag. I, 312.2f.; *Riq.*, 249). També figura en el Gènesi de GSerra i en Rofs de Corella (*DAG.*, *AlcM*).

Avui és el mot generalment usat en el P. Val., i a la major part de les Illes, de les valls de l'Ebre i de les Marques d'Aragó. En efecte, cap al Nord, el tinc anotat fins alguns pobles occidentals del Priorat: rodalia de Tivissa («t.: saca», JBru, *Misc. Folk. Arabia*, 157), i al Lloà fan constar (1936) que ells encara diuen *talèques* però *saks* als altres pobles del Priorat: en tot cas és falsa l'afirmació d'*AlcM* que hi hagi un català oriental *talèkè* (ni tan sols seria comprès en cat. central i més al Nord).

L'àrea del mot s'estén, però, al Nord al llarg del límit occidental del cat. arribant fins cap a Ribagorça; «Calla, nina, ixa moda, saco o *taleca*, é ben fiera!», frase recollida a Açaui (full parroquial, 13-vii-1958); a Roda de Ribagorça els pastors anomenen *taleca* un «sac gros on guarden la roba i altres efectes mentre són a muntanya» (*BDC* xix, 207); «no digues blat fins que estiga a la *taleca* i ben lligat» és la forma en què recull a Massalcoreig *AlcM* la dita del cat. comú (no diguis blat fins que el tinguis al sac...). I és que en el domini aragonès aquesta paraula, en la mateixa forma catalana (*taleca* i el sentit de 'sac per recollir gra'), arriba fins a les valls pirinenques (Echo, Ansó, *BDC* xxiv, 181).¹

El mot pertany a l'ús comú i fins literari de les Illes. En una escena còmica de PdAPenya compareixen «els guardes, que hauran duit dos fusells, y dues *taleques*, plenes de comestibles» (*IdOr* I, 36). Puc confirmar personalment que a Mallorca el mot no sona amb *s* (com diu Rokseth, *Culture des Céréales à Majorque*), sinó amb tancada (com rectifica Moll, *BDLC* xiv, 220); mentre que a Eivissa ho diuen realment